РЕФЕРАТИВНО-НАУКОВИЙ ЖУРНАЛ

ISSN 2521-1463

СУДОВО-ПСИХОЛОГІЧНА ЕКСПЕРТИЗА.

Застосування поліграфа і спеціальних знань в юридичній практиці

ОНЛАЙН-ЖУРНАЛ ЗАСНОВАНО У 2016 РОЦІ

НОМЕР ЖУРНАЛУ

Том 10
№ 4 (58)

Липень – серпень 2025 р.

DOI 10.53672/ej.4.2025

expertize-journal.org.ua

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ

Назаров О. А.
Євдокимова Н. О.
Кириченко О. А.
Калинка Г. І.
Цільмак О. М.
Мотлях О. І.

Барко В. І.
Лефтеров В. О.
Коренюк П. І.
Алікіна Н. В.
Попова Г. В.
Вітомський Ю. Л.

Землянська О. В.

Чернякова О. В.
Большаков С. І.
Тунтула О. С.
Ткач Ю. Д.
Єгорова Т. М.
Лисенко А. Б.

Шаповалов В. О.
Савкіна Т. В.
Савостін О. П.
Безушко С. В.
Вербина Ю. В.
Хлонь О. М.

Інститут психологічної експертизи і поліграфа Kyiv

ВИДАЄТЬСЯ ЗА СПРИЯННЯ

Київського міжнародного судово-експертного інституту психологічної експертизи і досліджень на поліграфі

ROR 02xc7et08

Номер на сайті

ISSN 2521-1463

ЗАСНОВНИК І ВИДАВЕЦЬ
Назаров Олег Анатолійович
канд. психол. наук, доцент, ветеран війни — учасник бойових дій, суб'єкт ветеранського підприємництва, судовий експерт

ВИДАВНИК НАЗАРОВ О. А.

Судово-психологічна експертиза

Застосування поліграфа і спеціальних знань в юридичній практиці

Реферативно-науковий online журнал
Електронне видання
Засновано у травні 2016 року

2025. Том 10, № 4 (58)

Липень–серпень 2025 року

Київ · 2025
expertize-journal.org.ua

DOI: 10.53672/ej.4.2025
УДК 159:34(05)+159:371(05)+347.948
ББК 67.5:88.4
С89

ISSN 2521-1463 (Online)
EAN-13 9772521146000
Ідентифікатор медіа R40-05509

Засновник і видавець: кандидат психологічних наук, доцент, ветеран війни — учасник бойових дій, суб'єкт ветеранського підприємництва Назаров Олег Анатолійович

Видається за сприяння ТОВ «Київський міжнародний судово-експертний інститут психологічної експертизи і досліджень на поліграфі», ROR 02xc7et08

С89 **Судово-психологічна експертиза. Застосування поліграфа і спеціальних знань в юридичній практиці** : реферативно-науковий online журнал. — 2025. Т. 10, № 4 (58) (липень–серпень 2025 р.). — Київ : Видавник Назаров О. А., 2025. — 37 с. — URL: expertize-journal.org.ua.

Номер містить оригінальні статті й реферати праць з юридичної психології, судової експертизи та суміжних галузей, а також новини журналу й розділ «Новини інженерної психології та психотехніки».

Редакційна колегія не завжди поділяє позицію авторів

За точність викладеного матеріалу відповідальність покладається на авторів

Рукописи можуть рецензуватися і не повертаються

Авторські права на матеріали належать їхнім авторам. Матеріали журналу поширюються на умовах ліцензії Creative Commons «Із Зазначенням Авторства 4.0 Міжнародна» (CC BY 4.0), крім першоджерел рефератів і передрукованих матеріалів, права на які належать їхнім правовласникам.

Редакційні правки, скорочення та зміна назви матеріалу погоджуються з автором до публікації

За достовірність інформації, що міститься в опублікованих матеріалах, відповідальність несуть автори

© Автори матеріалів, 2025
© Видавник Назаров О. А., 2025

Редакційна колегія

Головний редактор — видавець (засновник видання)

Назаров О. А. — канд. психол. наук, доцент, ветеран війни — учасник бойових дій, суб'єкт ветеранського підприємництва, атестований судовий експерт за спеціальністю 14.1 «Психологічні дослідження», стаж експертної діяльності з 2000 р., поліграфолог, правознавець. ORCID 0000-0002-3427-1162

Заступники головного редактора

Євдокимова Н. О. — д-р психол. наук, професор; напрям наукових робіт — психологічні науки. ORCID 0000-0002-8789-278X

Кириченко О. А. — д-р юрид. наук, професор, завідувач кафедри права факультету бізнесу, адміністрування та права Міжнародного класичного університету імені Пилипа Орлика, наукова спеціальність 12.00.09 — кримінальний процес та криміналістика; судова експертиза; напрям наукових робіт — юридичні науки. ORCID 0000-0002-8748-6431

Відповідальний секретар

Калинка Г. І. — фахівець факультету бізнесу, адміністрування та права Міжнародного класичного університету імені Пилипа Орлика, ад'юнкт зі спеціальності 19.00.06 — юридична психологія, здобувач наукового ступеня доктора філософії у галузі юридичної психології. ORCID 0000-0002-6113-7778

Члени редакційної колегії

Цільмак О. М. — д-р юрид. наук, канд. психол. наук, професор, завідувачка кафедри психології Національного університету «Одеська юридична академія», полковник міліції у відставці. ORCID 0000-0001-7348-4876

Мотлях О. І. — д-р юрид. наук, професор, провідний науковий співробітник наукової лабораторії з проблем досудового розслідування Навчально-наукового інституту № 1 Національної академії внутрішніх справ, поліграфолог, заслужений юрист України. ORCID 0000-0002-6135-9952

Барко В. І. — д-р психол. наук, професор, головний науковий співробітник науково-дослідної лабораторії психологічного забезпечення Державного науково-дослідного інституту МВС України, поліграфолог, полковник міліції у відставці. ORCID 0000-0003-4962-0975

Лефтеров В. О. — д-р психол. наук, професор, проректор Міжнародного університету, полковник міліції у відставці. ORCID 0000-0002-9163-0555

Коренюк П. І. — д-р екон. наук, професор, академік (дійсний член) Академії економічних наук України, завідувач кафедри менеджменту організацій і адміністрування Дніпровського державного технічного університету. ORCID 0000-0001-8321-3199

Алікіна Н. В. — канд. психол. наук, старший науковий співробітник, експерт вищого кваліфікаційного класу, працювала тривалий час на посадах голови секції судової психологічної експертизи Науково-консультативної та методичної ради з проблем судової експертизи при Міністерстві юстиції України, головним експертом лабораторії криміналістичних експертиз Київського науково-дослідного інституту судових експертиз, атестований судовий експерт за спеціальністю 14.1 «Психологічні дослідження» до 2016 р., стаж експертної роботи з 1978 р. ORCID 0000-0002-0166-4437

Попова Г. В. — канд. психол. наук, доцент, підполковник міліції у відставці. ORCID 0000-0003-3814-4037

Вітомський Ю. Л. — канд. психол. наук, офіцер запасу СБ України. ORCID 0009-0004-5206-5065

Землянська О. В. († 06.07.2020) — д-р психол. наук, професор, професор кафедри соціології та психології факультету № 6 Харківського національного університету внутрішніх справ, полковник міліції у відставці. ORCID 0000-0001-6547-2621

Чернякова О. В. — канд. психол. наук, доцент, завідувачка кафедри психології та філософії Київського університету інтелектуальної власності та права. ORCID 0000-0002-0384-4829

Большаков С. І. — канд. військ. наук, доцент, керівник ТОВ «Науково-дослідний інститут судової експертизи та оцінки», атестований судовий експерт за спеціальностями 11.1 «Дослідження документів бухгалтерського, податкового обліку і звітності» та 12.2 «Визначення вартості колісних транспортних засобів та розміру збитку, завданого власнику транспортного засобу», суб'єкт оцінки майна та майнових прав, полковник ЗСУ у відставці. ORCID 0000-0003-2394-0225

Тунтула О. С. — канд. юрид. наук, доцент, доцент кафедри цивільного та кримінального права і процесу юридичного факультету Чорноморського національного університету імені Петра Могили, наукова спеціальність 12.00.09 — кримінальний процес та криміналістика; судова експертиза; оперативно-розшукова діяльність. ORCID 0000-0002-1699-1668

Ткач Ю. Д. — канд. юрид. наук, доцент кафедри криміналістики Одеського державного університету внутрішніх справ, наукова спеціальність 12.00.09 — кримінальний процес та криміналістика; судова експертиза. ORCID 0009-0006-3675-2548

Єгорова Т. М. — старший науковий співробітник Полтавського відділення Національного наукового центру «Інститут судових експертиз ім. Засл. проф. М. С. Бокаріуса» Міністерства юстиції України, голова секції судової психологічної експертизи Науково-консультативної та методичної ради з проблем судової експертизи при Міністерстві юстиції України з 2015 р., атестований судовий експерт за спеціальністю 14.1 «Психологічні дослідження», стаж експертної діяльності з 2000 р. ORCID 0000-0002-4097-5449

Лисенко А. Б. — голова професійної громадської організації «Колегія поліграфологів України», директор Комітету з освіти правління громадської професійної організації «Міжнародна асоціація професіоналів в поліграфології» (AIPP, Мексика), експерт-аналітик 1 категорії, поліграфолог, підполковник СБУ в запасі. ORCID 0000-0002-8131-9931

Шаповалов В. О. — головний редактор журналу «Оцінка достовірності: наукові дослідження та практика», атестований судовий експерт за спеціальністю 14.1 «Психологічні дослідження» (2016 р.), старший науковий співробітник науково-дослідного відділу (проблем психологічного вивчення особового складу) Науково-методичного центру кадрової політики Міністерства оборони України (2020 р.), поліграфолог. ORCID 0009-0004-0472-6201

Савкіна Т. В. — старший науковий співробітник лабораторії почеркознавчих, лінгвістичних, психологічних, мистецтвознавчих досліджень Національного наукового центру «Інститут судових експертиз ім. Засл. проф. М. С. Бокаріуса» Міністерства юстиції України, атестований судовий експерт за спеціальністю 14.1 «Психологічні дослідження», стаж експертної діяльності з 1998 р. ORCID 0009-0007-9784-2253

Савостін О. П. — старший судовий експерт відділу почеркознавчих досліджень лабораторії криміналістичних видів досліджень Одеського науково-дослідного інституту судової експертизи Міністерства юстиції України, психолог — судовий експерт другого кваліфікаційного класу комунальної установи «Одеський обласний медичний центр психічного здоров'я», атестований судовий експерт за спеціальністю 14.1 «Психологічні дослідження», стаж експертної діяльності з 1982 р. ORCID 0009-0003-6666-0247

Безушко С. В. — канд. пед. наук, доцент. ORCID 0009-0008-2069-1642

Вербина Ю. В. — канд. психол. наук, доцент кафедри психології та педагогічної освіти Міжнародного класичного університету імені Пилипа Орлика. ORCID 0009-0004-2947-9251

Хлонь О. М. — канд. психол. наук, доцент, доцент кафедри психології та філософії Київського університету інтелектуальної власності та права. ORCID 0000-0001-9733-8531

Зміст

ПЕРЕДМОВА **6**

РОЗДІЛ 1. НАУКОВІ ПУБЛІКАЦІЇ (СТАТТІ, РЕФЕРАТИ СТАТЕЙ) **9**

1.1. Теорія та історія застосування спеціальних знань **10**

Деркач В. В. **Конституційно-правове забезпечення** розвитку медіації в Україні **10**

Синхрометод (синхрогімнастика «КЛЮЧ» Хасая Алієва) для зняття нервово-м'язової напруги та оптимізації стану людини в будь-яких умовах з урахуванням гармонізації роботи мозку людини з її тілом **12**

1.2. Судова практика **19**

Державна судова адміністрація України. **Без** ефективного й незалежного інституту судової експертизи якісне правосуддя гарантувати неможливо: керівник ДСА України Максим Пампура – про участь у Всеукраїнському конгресі судових експертів **19**

Верховний Суд (Касаційний кримінальний суд). КПК України не містить заборони для експерта повторно брати участь у кримінальному провадженні з тієї підстави, що він уже проводив експертизу в цьому ж провадженні – ККС ВС **21**

Херсонський апеляційний суд. **Висновок експерта** для суду не має заздалегідь встановленої сили і оцінюється судом разом з іншими доказами за правилами, встановленими статтею 89 ЦПК України **23**

РОЗДІЛ 2. НОВИНИ ЖУРНАЛУ **25**

Міністерство оборони України опублікувало повідомлення про публічне громадське обговорення проєкту професійного стандарту «Поліграфолог». Термін надання зауважень спливає 15 серпня 2025 року. **25**

Українські поліграфологи щиро вітають: 03 серпня 2025 року виповнилось 78 років життя президенту Міжнародного співтовариства поліграфологів (ISOPE, США) Нейту Дж. Гордону, 58 років з яких присвятив роботі поліграфолога **25**

В Україні вперше запущено навчання методу допиту (інтерв'ю) підозрюваних, свідків, яке має назву PEACE (планування, встановлення контакту, виклад обставин, завершення, оцінка отриманої інформації) **25**

В Науково-дослідному центрі судової експертизи у сфері інформаційних технологій та інтелектуальної власності Міністерства юстиції України та Дніпропетровському НДІСЕ в 2025 році опубліковані нові логотипи установ . . **26**

Київській міжнародний судово-експертний інститут психологічної експертизи і досліджень на поліграфі запропонував пропозиції і зауваження до національного професійного стандарту 2490 "Поліграфолог" **26**

Верховний Суд опублікував огляд судової практики КГС ВС про застосування висновків експерта у спорах щодо прав інтелектуальної власності **26**

РОЗДІЛ 3. НОВИНИ ІНЖЕНЕРНОЇ ПСИХОЛОГІЇ ТА ПСИХОТЕХНІКИ **29**

Картки техніки тематичного інтерв'ю Моргана (МІТТ) **29**

ЧИТАЧІ ТАКОЖ ШУКАЮТЬ **31**

Передмова

СЛОВО РЕДАКЦІЇ

Звертаємо увагу: це реферативно-науковий журнал. Частина матеріалів номера — оригінальні статті, частина — реферати праць, які вже були опубліковані раніше: у фахових виданнях, на сайтах судів і державних органів. Реферати ми подаємо за правилами передруку: з іменем автора, незміненою назвою, бібліографічним описом першої публікації та посиланням на неї. Анотація до кожного матеріалу допоможе швидко вирішити, з чого почати читання.[6]

Шановні читачі! Позаду кожного рішення суду стоять факти, а позаду фактів — знання фахівців. Номер 2025. Том 10, № 4 (58) відкриває 6 матеріалів, присвячених таким темам: правові позиції Верховного Суду, теорія та історія спеціальних знань, нормативне регулювання експертизи.

> *Сторінка історії науки. Вільям Моултон Марстон почав розробляти метод виявлення обману за кров'яним тиском 1915 року, коли був аспірантом Гарварду під керівництвом Гуго Мюнстерберга. Згодом він виступив експертом у знаменитій справі Фрая 1923 року. У 2025 році минає 110 років від цієї події.*[7]

Свіжі події професійного життя ми зібрали в розділі «Новини журналу». Повертайтеся до архіву журналу частіше: щотижня тут з'являються нові матеріали, а редакція чекає на ваші статті.

Редакція журналу

Цифри війни. Війна, яку російська федерація розв’язала проти України, щодня забирає життя. Станом на 31 серпня 2025 р. Моніторингова місія ООН з прав людини в Україні підтвердила загибель 14 116 цивільних осіб, серед них 733 дітей, і поранення 36 481 цивільних осіб, серед них 2 285 дітей. За кожною цифрою — людська доля, і завдання юридичної психології — допомагати правосуддю встановлювати правду про ці злочини.[8]

Кримінальні провадження. За даними Офісу Генерального прокурора, станом на 01.08.2025 задокументовано понад 170 тисяч воєнних злочинів рф.[9]

Шкода державі та громадянам. За спільною оцінкою Уряду України, Світового банку, Європейської комісії та ООН (RDNA4, оприлюднено 25.02.2025), прямі збитки станом на 31.12.2024 сягнули 176 млрд дол. США, а потреби у відновленні й відбудові — 524 млрд дол. США.[10]

Відшкодування і судова експертиза. Кабінет Міністрів постановами від 07.07.2025 № 802 і від 15.07.2025 № 864 знову змінив Порядок надання компенсації через «єВідновлення».[11]

Станція Київського метрополітену, що працює як укриття під час повітряної тривоги, 28 липня 2025 р. Фото: Сергій Нужненко / КМДА, ліцензія CC BY 4.0.[12]

Харківська обласна туберкульозна лікарня № 3 після російського удару авіабомбою 25 липня 2025 р. Фото: ДСНС України, ліцензія CC BY 4.0.[13]

ПАМ'ЯТІ СУДДІ ЛЮБОВІ ХАРЕЧКО

Любов Костянтинівна Харечко — суддя Чернігівського апеляційного суду. На громадських засадах вона була суддею-спікером суду: представляла суддівський корпус у медіа, виступала на телебаченні (суд очолював Геннадій Салай)[14]. Збори суддів Чернігівського апеляційного суду двічі обирали її секретарем судової палати у цивільних справах: 8 жовтня 2018 р.[15] і повторно, на другий строк, 7 жовтня 2021 р.[16] (обидва рази суд очолював Геннадій Салай[17]); раніше цю посаду вона обіймала в Апеляційному суді Чернігівської області[18]. 3 березня 2022 р. поблизу села Рогощі на Чернігівщині російські військові розстріляли автомобіль, у якому вона разом із сином намагалася евакуюватися. Любов Костянтинівна загинула, її син зазнав поранення[19]. Любов Харечко писала вірші — про війну і мир, про материнство, віру, рідну землю і суддівську долю. 3 березня 2022 р. в кожному номері журналу — один її вірш.

Вірш номера: «Суддівська доля» (15.12.2015)[20]

Читати вірш «Суддівська доля» у збірнику (с. 25) | Збірник у Google Диску

Судді — жертви війни. Станом на 31.08.2025 органи судової влади та судові медіа повідомили, що внаслідок збройної агресії російської федерації загинули щонайменше четверо суддів: Любов Харечко (суддя Чернігівського апеляційного суду, 03.03.2022)[19]; Дмитро Константинов (суддя Красноградського районного суду Харківської області, 29.10.2022)[21]; Анатолій Нагорний (голова Веселівського районного суду Запорізької області, загинув на фронті в листопаді 2023 р.)[22]; Леонід Лобойко (суддя Верховного Суду, 28.09.2024)[23]. За даними Державної судової адміністрації, які в травні 2023 р. оприлюднив голова Ради суддів України, загинули семеро суддів і працівників апаратів судів, ще дев'ятеро зазнали поранень; у лавах ЗСУ тоді служили 54 судді[24]. Пам'ятаємо кожного.

РОЗДІЛ 1. НАУКОВІ ПУБЛІКАЦІЇ (СТАТТІ, РЕФЕРАТИ СТАТЕЙ)

Позначки: «Анотація» — оригінальний матеріал, уперше оприлюднений у журналі; «Реферат» — стислий виклад праці або офіційного документа, уперше оприлюднених в іншому виданні чи на іншому ресурсі; під кожним рефератом наведено відомості про першу публікацію; наявний DOI зазначено біля відомостей про оприлюднення. Цифри у квадратних дужках відсилають до списку References після кожної публікації: описи за ДСТУ 8302:2015, українські й російські назви подано латиницею (транслітерація за постановою Кабінету Міністрів України від 27.01.2010 № 55), їхній переклад англійською — у квадратних дужках.

Читачеві. За кожною публікацією цього номера стоять реальні справи: кримінальні провадження, сімейні спори, позови про відшкодування моральної шкоди, перевірки із застосуванням поліграфа. Анотація допоможе швидко зорієнтуватися, а повний текст за посиланням відкриє методики, аргументи сторін і правові позиції Верховного Суду, які можуть знадобитися у вашій наступній справі. Читайте, порівнюйте з власною практикою і діліться знайденим з колегами.

1.1. ТЕОРІЯ ТА ІСТОРІЯ ЗАСТОСУВАННЯ СПЕЦІАЛЬНИХ ЗНАНЬ

КОНСТИТУЦІЙНО-ПРАВОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ РОЗВИТКУ МЕДІАЦІЇ В УКРАЇНІ[1]

Деркач В. В.

DOI: 10.53672/ej.4.2025.09[1] Check for updates

Реферат. Деркач В. В., аспірантка Академії праці, соціальних відносин і туризму, досліджує конституційно-правове забезпечення розвитку медіації в Україні, виходячи з того, що міжнародна концепція захисту прав людини дедалі більше відмовляється від суто каральної реакції на правопорушення на користь примирення й відшкодування шкоди. Мета праці полягає в окресленні правового поняття медіації в Конституції України та інших нормативних актах. Авторка зіставляє норми Основного Закону з положеннями Закону України «Про медіацію», що набрав чинності в грудні 2021 р. Принцип рівності сторін (ст. 4, ч. 5 ст. 8 Закону) вона виводить зі ст. 21 Конституції, добровільність медіації пов'язує з ч. 1 ст. 19, заборону медіації в спорах, що зачіпають права третіх осіб (ч. 3 ст. 3, ч. 3 ст. 21 Закону), – зі ст. 23, а режим конфіденційності й заборону допитувати медіатора як свідка – зі ст. 32 Конституції. Розглянуто превентивну медіацію в нотаріальній практиці, медіацію за участю судді та зарубіжний досвід (Німеччина, Фінляндія, Австралія, окремі штати США, обов'язкова досудова медіація в Італії) у зв'язку зі ст. 124 Конституції про можливість обов'язкового досудового врегулювання спору. Окремо проаналізовано статтю 222-1 КЗпП України «Врегулювання трудових спорів шляхом медіації», а комісії з трудових спорів (ст. 223, 224 КЗпП) Деркач В. В. вважає прообразом сучасної медіації. Медіацію за участю неповнолітніх обґрунтовано через ст. 52 Конституції, ст. 3 Конвенції про права дитини та ст. 1 Закону України «Про охорону дитинства»: участь дитини з урахуванням обсягу її дієздатності, на думку авторки, забезпечує найкращі інтереси дитини й має виховний ефект. Наведено три моделі медіації залежно від ролі медіатора, а також погляди Н. А. Мазаракі та К. С. Токарєвої, зокрема на медіацію як інструмент запобігання конфліктності в політичній сфері. Висновки стосуються медіаційної угоди: авторка вважає її законодавче визначення повним і пропонує ухвалити окремий Закон України «Про медіаційні угоди» з галузевими особливостями їх укладення. Праця корисна юристам, медіаторам і науковцям, які досліджують альтернативні способи вирішення спорів.

Ключові слова: медіація, конституційно-правове забезпечення, Конституція України, Закон України «Про медіацію», принципи медіації, медіатор, медіація за участю неповнолітніх, трудові спори, конфіденційність медіації, медіаційна угода.

Constitutional and Legal Framework for the Development of Mediation in Ukraine

Derkach V. V.

Abstract. Derkach V. V. examines how the Constitution of Ukraine supports the development of mediation, starting from the observation that the international human rights framework is moving away from purely punitive responses towards reconciliation and reparation of harm. The paper aims to clarify the legal concept of mediation in the Constitution and other legislation and compares constitutional provisions with the Law of Ukraine "On Mediation", in force since December 2021. The author

links the equality of the parties to Article 21 of the Constitution, voluntariness to Article 19(1), the ban on mediating disputes that affect third parties to Article 23, and confidentiality, including the prohibition on questioning a mediator as a witness, to Article 32. Preventive mediation in notarial practice, judge-assisted settlement and foreign experience (Germany, Finland, Australia, several US states and mandatory pre-trial mediation in Italy) are discussed in connection with Article 124 of the Constitution, which permits a mandatory pre-trial dispute settlement procedure. The study also covers Article 222-1 of the Labour Code on mediation in labour disputes and treats labour dispute commissions as a historical prototype of mediation. Mediation involving minors is grounded in Article 52 of the Constitution, Article 3 of the UN Convention on the Rights of the Child and the Law "On Childhood Protection"; the author argues that a child's participation, with due regard to legal capacity, serves the child's best interests and has an educational effect. Three models of mediation defined by the mediator's role and the views of N. A. Mazaraki and K. S. Tokarieva are reviewed. The author considers the statutory definition of a mediation agreement complete and proposes a separate law "On Mediation Agreements" with sector-specific rules.

Keywords: mediation, constitutional framework, Constitution of Ukraine, Law of Ukraine On Mediation, principles of mediation, mediator, mediation involving minors, labour disputes, confidentiality, mediation agreement.

Першоджерело: *Деркач В. В. Конституційно-правове забезпечення розвитку медіації в Україні. Часопис Київського університету права. 2023. № 1. С. 56–60.*[2] *Реферат оприлюднено на сайті 20.05.2023; у номері — 31.08.2025; DOI:* ***10.53672/ej.4.2025.09***[1].

References

1. Derkach V. V. Konstytutsiino-pravove zabezpechennia rozvytku mediatsii v Ukraini [Constitutional and Legal Framework for the Development of Mediation in Ukraine] : referat. Sudovo-psykholohichna ekspertyza. Zastosuvannia polihrafa i spetsialnykh znan v yurydychnii praktytsi. 2025. Vol. 10, No. 4 (58). DOI: https://doi.org/10.53672/ej.4.2025.09. URL: https://expertize-journal.org.ua/inshi-vidi-spetsialnikh-znan/9013-derkach-v-v-konstitutsijno-pravove-zabezpechennya-rozvitku-mediatsiji-v-ukrajini-v-v-derkach-chasopis-kijivskogo-universitetu-prava-ukrajinskij-naukovo-teoretichnij-chasopis-2023-1-s-56-60 (onovlena versiia vid 09.11.2026). [in Ukrainian].

2. Derkach V. V. Konstytutsiino-pravove zabezpechennia rozvytku mediatsii v Ukraini [Constitutional and Legal Framework for the Development of Mediation in Ukraine]. Chasopys Kyivskoho universytetu prava. 2023. № 1. S. 56–60. URL: https://drive.google.com/file/d/1IS1T9wv-BAsWm970DbwTQzTwP9Hj3E3Es/view (data zvernennia: 04.11.2026). [in Ukrainian].

СИНХРОМЕТОД (СИНХРОГІМНАСТИКА «КЛЮЧ» ХАСАЯ АЛІЄВА) ДЛЯ ЗНЯТТЯ НЕРВОВО-М'ЯЗОВОЇ НАПРУГИ ТА ОПТИМІЗАЦІЇ СТАНУ ЛЮДИНИ В БУДЬ-ЯКИХ УМОВАХ З УРАХУВАННЯМ ГАРМОНІЗАЦІЇ РОБОТИ МОЗКУ ЛЮДИНИ З ЇЇ ТІЛОМ[1]

Анотація. Метод «Ключ», або синхрометод, редакція журналу описує як спосіб психофізіологічної саморегуляції, що дає людині змогу знімати стресове напруження й використовувати його енергію для розв'язання власних завдань. Метод розробив на початку 1980-х років лікар-психіатр, кандидат медичних наук Хасай Магомедович Алієв (1951 р. н.). В основі методу лежать керовані рефлекси людини; вправи «Ключ-1» складаються з однотипних повторюваних рухів, які виконують у зручному темпі з мінімальним фізичним зусиллям, одночасно розмірковуючи про хвилюючу проблему. Потрібний рух людина шукає за принципом «підбору шляхом перебору», і саме поєднання такого пошуку з роздумами, за описом редакції, синхронізує частоту рухів тіла з поточним розумовим станом і роботою мозку. Наслідком називають автоматичне зняття напруження й появу нейтрального стану, якому в моделі функціонування мозку відводять налаштувальну та відновлювальну роль. Для порівняння наведено прогресивну м'язову релаксацію Едмунда Джейкобсона (початок XX ст.) з фазами напруження 5–10 с і розслаблення 10–20 с, а також психокібернетику Максвелла Мальца, автора книги «Психокібернетика» (1960), де центральними є позитивний образ «Я» та уявлення про внутрішній «механізм успіху». Згадано й запропоновану Алієвим у 1970-х роках «сигнальну рефлексотерапію»: самонавіювання відчуттів ломоти, розпирання чи електричного струму, характерних для феномену віддачі під час голковколювання, мало відтворювати ефект точного влучання голки в нервову точку. Практичну частину становить опис психофізіологічної експрес-реабілітації для дорослих і дітей. Психолог пропонує учасникам умовне змагання «на звання чемпіона»: за 5 хвилин знайти власний ритм гойдання тілом. Після настання розслаблення всі сідають на стільці приблизно на 15 хвилин, а далі виконують ті дії, яких їм захочеться. Уся процедура триває до 30 хвилин і, за твердженням авторів матеріалу, допомагає активно відновитися, зокрема дитині після сильного травматичного досвіду чи потерпілому від злочину. Матеріал має оглядово-описовий характер і може зацікавити психологів, які працюють із потерпілими, а також фахівців, що шукають прості прийоми групової саморегуляції.

Ключові слова: метод «Ключ», синхрометод, Х. Алієв, психофізіологічна саморегуляція, нервово-м'язове напруження, стрес, прогресивна м'язова релаксація, психокібернетика, експрес-реабілітація, психологічна допомога потерпілим.

The Synchro-Method (Hasai Aliev's "KEY" Synchro-Gymnastics) for Relieving Neuromuscular Tension and Optimising a Person's State in Any Conditions by Harmonising the Brain and the Body

Abstract. This editorial review describes the "Key" method, also called the synchro-method, developed in the early 1980s by the psychiatrist Hasai Aliev, Candidate of Medical Sciences, as a technique of psychophysiological self-regulation. The method relies on controlled reflexes and aims to relieve stress-related tension and channel its energy into solving personal tasks. The "Key-1" exercises consist of uniform repetitive movements performed at a comfortable pace and with minimal physical effort while the person thinks about a troubling problem. The suitable movement is found by trial and selection; according to the description, combining this search with reflection synchronises the rhythm

of bodily movement with the current mental state and brain activity, producing automatic release of tension and a neutral state with a restorative function. For comparison, the paper outlines Edmund Jacobson's progressive muscle relaxation, with tension phases of 5–10 seconds followed by relaxation of 10–20 seconds, and Maxwell Maltz's psycho-cybernetics, set out in his 1960 book Psycho-Cybernetics, which centres on a positive self-image and an inner "success mechanism". It also mentions Aliev's earlier "signal reflexotherapy" of the 1970s, based on self-suggestion of sensations typical of the response to acupuncture. The practical part presents a group psychophysiological express rehabilitation procedure for adults and children: participants compete to find their own body-swaying rhythm within five minutes, then sit for up to fifteen minutes and finally do whatever they feel like doing; the whole session lasts no longer than thirty minutes. The authors claim that it helps people, including children, recover after severe trauma or victimisation. The overview may interest psychologists working with victims.

Keywords: Key method, synchro-method, Hasai Aliev, psychophysiological self-regulation, neuromuscular tension, stress relief, progressive muscle relaxation, psycho-cybernetics, express rehabilitation, crime victims.

Вперше оприлюднено: *сайт журналу «Судово-психологічна експертиза», 31.08.2025.*

Повний текст

Метод "Ключ" може бути певними елентами **схожий на метод Джейкобсона,** відомий як прогресивна м'язова релаксація, — це техніка, розроблена Едмундом Джейкобсоном на початку XX століття, яка полягає в послідовному напруженні і подальшому розслабленні різних груп м'язів для зниження загального м'язового і психологічного напруження, тривожності і стресу. Вправа складається з фаз напруження (5-10 секунд) і розслаблення (10-20 секунд), що допомагає сформувати м'язову пам'ять для швидкого досягнення стану спокою в повсякденному житті.

Максвелл Мальц (1899–1975) — американський пластичний хірург і автор книги «Психокібернетика», який розробив концепцію психокібернетики як системи ідей для поліпшення самооцінки та досягнення більш успішного життя через роботу з образом «Я». Він помітив, що пацієнти після успішних операцій часто продовжували відчувати себе неповноцінними, що привело його до висновку про необхідність позитивного самосприйняття для реальних змін.
Основні факти:
Професія: Практикуючий хірург і психотерапевт.

Ключова робота: Автор книги «Психокібернетика» (1960 р.).
Розроблена концепція: Психокібернетика — система ідей, заснована на ідеї, що позитивне і точне уявлення про себе (образ «Я») є основою для особистісного зростання і успіху.

«Я — це я» — це не назва книги доктора Молца, а цитата з його відомої праці «Психокібернетика», яка російською мовою також перекладалася як «Я — це Я, або як стати щасливим». У цій книзі доктор Максвелл Мольц розглядає психологію людини, як наш образ себе впливає на внутрішній комфорт і можливість досягнення успіху і щастя.
Ключові моменти книги:

Психологічний комфорт:
Мольц підкреслює важливість внутрішнього комфорту і позитивного ставлення до самого себе для досягнення щастя і успіху.
Механізм успіху:
Автор стверджує, що в кожній людині є «Механізм успіху», який, на його думку, працює незалежно від свідомості і який ми самі можемо блокувати своїм негативним сприйняттям.
Практичний посібник:
«Я — це Я» — це практичний посібник, що пропонує прийоми для психологічної роботи над собою, щоб подолати негативне самосприйняття і навчитися радіти життю.

У 1970-х роках Алієв відкрив метод, який назвав "сигнальна рефлексотерапія". Суть методу зводилася до того, що якщо людина буде собі навіювати характерні специфічні відчуття типу ломоти, розпирання, електричного струму, які характеризують так званий феномен віддачі при голковколюванні, то буде виникати ефект, який відбувається від точного попадання голки в нервову точку.

Доктором Алієвим також було розроблено психофізіологічну експрес реабілітацію для дорослих та дітей. У психофізіологічній експрес реабілітації можуть взяти участь дорослі та діти. Всім психологом дається завдання умовне "на звання чемпіона" серед усіх, а саме хто за 5 хвилин знайде власний ритм гойдання тілом, учасникам показується довільний приклад психологом. Через 5 хвилин автоматично активного пошуку у учасників настає розслаблення в тілі і психологом дається вказівка всім сісти на стільці і посидіти до 15 хвилин, а потім почати робити дії, які їм буде хотітися. Дана психофізична експрес реабілітація займає максимум до 30 хвилин і дозволяє активно відновити людину, в тому числі дитину після сильного травматичного досвіду, наслідків вчинення проти потерпілого злочину тощо.

References

1. Synkhrometod (synkhrohimnastyka "KLIUCH" Khasaia Aliieva) dlia zniattia nervovo-miazovoi napruhy ta optymizatsii stanu liudyny v bud-yakykh umovakh z urakhuvanniam harmonizatsii roboty mozku liudyny z yii tilom [The Synchro-Method (Hasai Aliev's "KEY" Synchro-Gymnastics) for Relieving Neuromuscular Tension and Optimising a Person's State in Any Conditions by Harmonising the Brain and the Body]. Sudovo-psykholohichna ekspertyza. Zastosuvannia polihrafa i spetsialnykh znan v yurydychnii praktytsi. 2025. Vol. 10, No. 4 (58). URL: https://expertize-journal.org.ua/normativnie-documenti/16237-sinkhrogimnastika-metod-klyuch-khasaya-alieva-dlya-znyattya-nervovo-m-yazovoji-naprugi-ta-optimizatsiji-stanu-lyudini-v-bud-yakikh-umovakh-z-urakhuvannyam-garmonizatsiji-roboti-mozku-lyudini-z-jiji-tilom (onovlena versiia vid 02.09.2025). [in Ukrainian].

СЛУЖБОВА ІНФОРМАЦІЯ

РЕЄСТР ФАХІВЦІВ АСИСТЕНТІВ У СФЕРІ СУДОВОГО ПРОЦЕСУ[1]

Службова інформація. Службове повідомлення редакції про створення 11 серпня 2025 р. в окремому розділі журналу Реєстру фахівців-асистентів у сфері судового процесу (психологів, лікарів тощо) з посиланням на закони України «Про судову експертизу» та «Про захист персональних даних». Оприлюднено положення про Реєстр: добровільне включення після короткострокового вебінару (до 5 академічних годин) у судового експерта, перелік відомостей про фахівця, його функції з підтримки судових експертів, напрями роботи, етичні правила, оплату праці, рекомендовані КВЕД і підстави виключення з Реєстру. Наведено перший запис – дитячого психолога з м. Бровари.

Вперше оприлюднено: *сайт журналу «Судово-психологічна експертиза», 11.08.2025.*

Повний текст

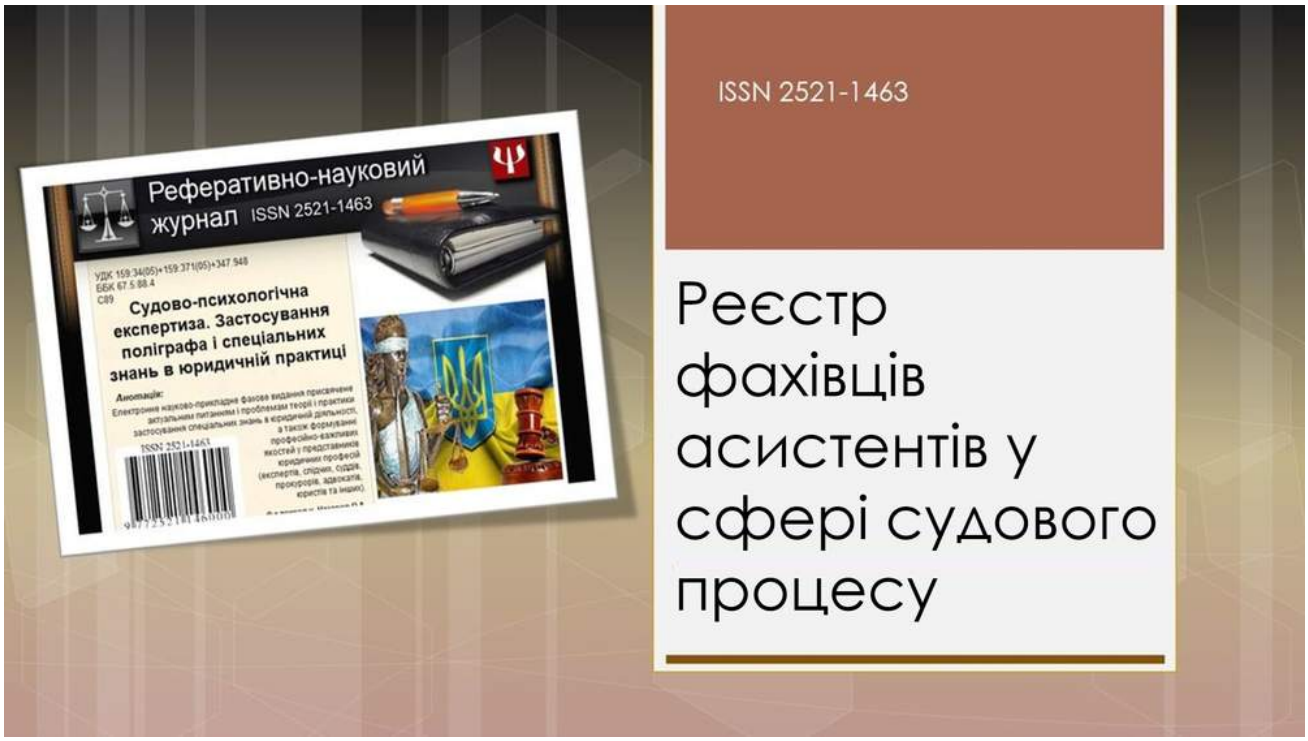

В даному розділі наукового журналу **11 серпня 2025 року** у відповідності до законодавства України, Закону України "Про судову експертизу", Закону України "Про захист персональних даних" тощо **створений Реєстр фахівців асистентів у сфері судового процесу (психологи, лікарі тощо).**

Положення про Реєстр фахівців асистентів у сфері судового процесу (психологи, лікарі тощо)

1. Загальне положення. Формування Реєстру відбувається за добровільної згоди з боку фахівців асистентів, які пройшли короткострокові вебінари до 5 академічних годин у судових експертів за напрямком експертної спеціальності в рамках якої вони бажають виступати фахівцями асистентами у сфері судового процесу. В реєстрі зазначається на-

ступна інформація про фахівця асистента у сфері судового процесу: **П.І.Б., посада, місце роботи, назва населеного пункту, контактний телефон, а також сфера діяльності фахівця асистента і його функції, сфера судового процесу (кримінальний, цивільний, адміністративний, господарський).** У судових процесах фахівець-асистент підтримує судових експертів, особливо Міністерства юстиції, експертних установ, судово-медичних установ, допомагаючи в оцінці, лікуванні та дослідженні питань, пов'язаних зі спеціальними знаннями в юридичних справах. Вони можуть працювати з особами, які мають справу з правовою системою, такими як правопорушники, потерпілі, позивачі, відповідачі або свідки, і брати участь у наданні експертних свідчень. Їхня робота має вирішальне значення для розуміння медичних, психологічних та інших факторів, що мають значення для судових справ, та забезпечення справедливих і об'єктивних результатів.

Для включення до Реєстру пропонується пройти навчально-методичний Вебінар з порядку виконання та оформлення роботи фахівця асистента у сфері судового процесу у судового експерта та надати інформацію для включення до Реєстру.

2. Основні функції та обов'язки фахівця асистента у сфері судового процесу: 1) Допомога в оцінці. Асистенти фахівці допомагають проводити та оцінювати тести, збирати довідкову інформацію та брати участь у процесі оцінки осіб, які беруть участь у судових процесах. **2) Допомога в дослідженні, корекції, лікуванні.** Вони можуть працювати з правопорушниками або особами, які постраждали від злочинів, надаючи підтримку в психокорекційних, лікувальних програмах, спрямованих на зменшення рецидивів або подолання травм. **3) Участь у дослідженнях.** Вони можуть брати участь у дослідницьких проектах, пов'язаних із судовою експертологією, сприяючи розумінню кримінальної поведінки та ефективності втручань. **4) Експертні свідчення.** У деяких випадках фахівці асистенти можуть допомагати судовим експерти у підготовці та наданні експертних свідчень у суді, надаючи заключення, що мають відношення до справи. **5) Зв'язки та комунікація.** Вони можуть звертатися до судових експертів за роз'ясненнями щодо уточнення змісту своєї роботи, а також до інших фахівців та осіб, які беруть участь у судовому процесі за згодою замовника, який до них зернувся.

3. Напрямки роботи:

1) Судова практика: фахівці асистенти можуть працювати у в'язницях, психіатричних лікарнях або службах пробації, незалежно проводячі дослідження, лікування для роботи судових експертів, які оцінюють правопорушників, потерпілих, позивачів, відповідачів.

2) Сімейні суди: вони можуть брати участь в оцінці психологічного благополуччя дітей та сімей, які беруть участь у спорах про опіку або інших сімейних справах.

3) Кримінальне правосуддя: вони можуть працювати з особами, які мають справу з системою кримінального правосуддя, включаючи обвинувачених у злочинах, потерпілих від злочинів або осіб, які мають ризик повторного вчинення злочинів.

4. Рекомендація: фахівець асистент завжди працює під рекомендацією кваліфікованого судового експерта, що забезпечує етичну та компетентну практику.

5. Професійний розвиток: необхідний постійний професійний розвиток, включаючи навчання відповідним правовим знанням (судову процесу), методам оцінки та юридичним процедурам.

6. Етична практика: фахівці асистенти повинні дотримуватися суворих етичних принципів шляхом недопущення конфлікту інтересів, забезпечуючи конфіденційність, інформовану згоду та доброчесність щодо осіб, які беруть участь у судовому процесі.

7. Оплата праці та відшкодування витрат. Фахівець асистент має право на винагороду за виконання проведеної роботи, а також на відшкодування витрат понесених у зв'язку з роз'ясненям отриманих висновків та дачею пояснень в суді та органах, які його викликають. Виплата винагороди та відшкодування витрат здійснюється за рахунок особи, яка його залучила до судового процесу або юриичних ситуацій. Отримання винагород та відшкодування витрат здійснюється на підставі офіційних рахунків, які виставляє фахівець асистент або юридична особа в якій він працює. Фахівцю асистенту рекомендується відкрити наступні КВЕД у разі перебування в даному Реєстрі - 69.10 (Діяльність у сфері права), 74.90 (Інша професійна, наукова та технічна діяльність, н. в. і. у.).

8. Етичні правила та підстави виключення фахівця з Реєстру:

8.1. Фахівець повинен в роботі проявляти незалежність, об’єктивність, професійність та дотримуватися повноти фахових дій та їх наукової надійності та валідності.

8.2. Фахівець повинен за наявності підстав заявити самовідвід щодо виконання професійної роботи задля уникнення звинувачення в упередженості та не доброчесності.

8.3. Фахівець виключається з Реєстру, у разі якщо до утримувача Реєстру надійдуть факти про:

- фахівець був особисто або його близькі родичі чи члени його сім’ї зацікавлені в результатах роботи фахівця на користь однієї зі сторін, яка до нього звернулася із запитом про роботу;

- наявність інших обставин, які викликають сумнів у неупередженості фахівця та прямо дозволяють вважати про замовний характер виконаної роботи фахівцем на користь однієї зі сторін.

Р Е Є С Т Р

фахівців асистентів у сфері судового процесу

СЕРТИФІКАТ
000001
про короткострокове підвищення кваліфікації
Виданий
Кубах Олені Віталіївні
про те, що він(вона) 14.08.2025 року пройшов(ла) короткостроковий курс
підвищення кваліфікації у формі навчально-методичного Вебінару за темою:
«Порядок виконання та оформлення роботи фахівця психолога-асистента у сфері судового процесу»
в обсязі 5 академі (0,17 ЄКТС) та склав(ла) успішно іспит за темою Вебінару.
Київський кабінет судових психологічних експертиз
Назаров О.
Керівник Київського
судових психологічних
кандидат психологічних наук,
доцент, судовий експерт
15.08.2025
КИЇВСЬКИЙ КАБІНЕТ СУДОВИХ ПСИХОЛОГІЧНИХ ЕКСПЕРТИЗ

1. Кубах Олена Віталіївна - фахівець психолог (дитячий психолог).

Місце роботи: м. Бровари Київської області.

Телефон: +38 (097) 444 24 86.

Судовий процес: цивільний, справи про притягнення до адміністративної відповідальності.

Послуги, які надаються: психологічна діагностика позивачів у справах з відшкодування моральної шкоди, виявлення психологічних ознак у потерпілої домашнього насильства, психологічна робота з дітьми. Оформлення довідки для судового експерта, суду.

References

1. Reiestr fakhivtsiv asystentiv u sferi sudovoho protsesu [Register of Specialist Assistants in the Field of Judicial Proceedings]. Sudovo-psykholohichna ekspertyza. Zastosuvannia polihrafa i spetsialnykh znan v yurydychnii praktytsi. 2025. Vol. 10, No. 4 (58). URL: https://expertize-journal.org.ua/index.php?option=com_content&view=article&id=16104 (onovlena versiia vid 18.08.2025). [in Ukrainian].

1.2. СУДОВА ПРАКТИКА

БЕЗ ЕФЕКТИВНОГО Й НЕЗАЛЕЖНОГО ІНСТИТУТУ СУДОВОЇ ЕКСПЕРТИЗИ ЯКІСНЕ ПРАВОСУДДЯ ГАРАНТУВАТИ НЕМОЖЛИВО: КЕРІВНИК ДСА УКРАЇНИ МАКСИМ ПАМПУРА – ПРО УЧАСТЬ У ВСЕУКРАЇНСЬКОМУ КОНГРЕСІ СУДОВИХ ЕКСПЕРТІВ[1]

Державна судова адміністрація України

Реферат. Прес-реліз Державної судової адміністрації України присвячено участі тимчасово виконувача обов'язків Голови ДСА Максима Пампури у Всеукраїнському конгресі судових експертів «EXPERT'2025», що відбувся в Києві з ініціативи ВГО «Союз експертів України». Програма конгресу передбачала панельні дискусії, розгляд актуальних кейсів і практичних інструментів, обмін досвідом і нетворкінг. Головна теза виступу винесена в назву матеріалу: без ефективного й незалежного інституту судової експертизи якісне правосуддя гарантувати неможливо. Від якості, об'єктивності й наукової достовірності експертизи, за словами М. Пампури, залежать ефективність розслідувань, правильність судових рішень і долі людей, а повномасштабна агресія російської федерації намагається дискредитувати судочинство й знищити право як цінність. Керівник ДСА окреслив три напрями змін. Перший – подальше унормування статусу судового експерта відповідно до міжнародних стандартів: процесуальна роль, гарантії незалежності, права, обов'язки й професійна відповідальність, а також чіткі законодавчі рамки, що запобігатимуть тиску, упередженим висновкам і формалізму. Другий – кадрова політика експертних установ: судовий експерт має бути не лише технічним професіоналом, а й дослідником із високими етичними стандартами, тож потрібні якісна підготовка, постійне навчання, доступ до актуальних науково-методичних даних, міжнародний обмін досвідом і належна сертифікація. Третій – цифрова трансформація: платформи для обліку й обміну результатами експертиз, електронні архіви, стандартизовані шаблони та єдиний простір комунікації експертів, суддів, слідчих і адвокатів із чітким розумінням стандартів доказування, ролі експертного висновку й меж його застосування. ДСА підтримує зміцнення експертної спільноти, зокрема через державне підприємство «Центр судової експертизи та експертних досліджень». М. Пампура висловив сподівання, що конгрес дасть поштовх законодавчим ініціативам, професійним стандартам і міжвідомчим рішенням; на заході його відзначено нагородою «Союзу експертів України» «За сприяння у розвитку судової експертизи». Матеріал фіксує позицію органу судової влади щодо розвитку експертної діяльності й корисний судовим експертам, суддям та адвокатам.

Ключові слова: Державна судова адміністрація України, судова експертиза, статус судового експерта, незалежність судового експерта, Всеукраїнський конгрес судових експертів «EXPERT'2025», кадрова політика експертних установ, цифрова трансформація, стандарти доказування, правосуддя.

Quality Justice Cannot Be Guaranteed Without an Effective and Independent Institution of Forensic Examination: Head of the State Judicial Administration of Ukraine Maksym Pampura on Participation in the All-Ukrainian Congress of Forensic Experts

Derzhavna sudova administratsiia Ukrainy.

Abstract. This press release of the State Judicial Administration of Ukraine reports on the participation of its Acting Head, Maksym Pampura, in the All-Ukrainian Congress of Forensic Experts EXPERT'2025, held in Kyiv on the initiative of the All-Ukrainian NGO "Union of Experts of Ukraine". The congress featured panel discussions, practical cases and tools, and professional networking. The central message, reflected in the title, is that quality justice cannot be guaranteed without an effective and independent institution of forensic examination, since the efficiency of investigations, the correctness of court decisions and people's lives depend on the quality, objectivity and scientific reliability of expert work. Pampura argued that the full-scale aggression of the russian federation seeks to discredit Ukrainian justice, which makes forensic examination even more important for establishing the truth. He outlined three priorities. First, the legal status of forensic experts should be further regulated in line with international standards, covering their procedural role, guarantees of independence, rights, duties and professional liability, with clear statutory limits that protect against pressure, biased opinions and formalism. Second, human resources policy in expert institutions requires better training, continuous professional development, access to current scientific and methodological data, international exchange and proper certification, as an expert must also be a researcher with high ethical standards. Third, expert work should be digitally transformed through record-keeping and data-exchange platforms, electronic archives, standardised templates and a shared communication space for experts, judges, investigators and advocates. The Administration supports these goals, including through the activities of the state enterprise Centre for Forensic Examination and Expert Research.

Keywords: State Judicial Administration of Ukraine, forensic examination, status of forensic experts, expert independence, EXPERT'2025 congress, professional training, digital transformation, standards of proof, justice system.

Першоджерело: *Державна судова адміністрація України. Без ефективного й незалежного інституту судової експертизи якісне правосуддя гарантувати неможливо: керівник ДСА України Максим Пампура – про участь у Всеукраїнському конгресі судових експертів. Судова влада України. Реферат оприлюднено в журналі 14.07.2025.*

References

1. Derzhavna sudova administratsiia Ukrainy. Bez efektyvnoho y nezalezhnoho instytutu sudovoi ekspertyzy yakisne pravosuddia harantuvaty nemozhlyvo: kerivnyk DSA Ukrainy Maksym Pampura – pro uchast u Vseukrainskomu konhresi sudovykh ekspertiv [Quality Justice Cannot Be Guaranteed Without an Effective and Independent Institution of Forensic Examination: Head of the State Judicial Administration of Ukraine Maksym Pampura on Participation in the All-Ukrainian Congress of Forensic Experts] : referat. Sudovo-psykholohichna ekspertyza. Zastosuvannia polihrafa i spetsialnykh znan v yurydychnii praktytsi. 2025. Vol. 10, No. 4 (58). URL: https://expertize-journal.org.ua/zovnishni-novyny/15886-bez-efektivnogo-j-nezalezhnogo-instytutu-sudovoyi-ekspertizi-yakisne-pravosuddya-garantuvati-nemozhlivo-kerivnik-dsa-ukrayini-maksim-pampura-pro-uchast-u-vseukrayinskomu-kongresi-sudovih-ekspertiv (onovlena versiia vid 14.07.2025). [in Ukrainian].

КПК УКРАЇНИ НЕ МІСТИТЬ ЗАБОРОНИ ДЛЯ ЕКСПЕРТА ПОВТОРНО БРАТИ УЧАСТЬ У КРИМІНАЛЬНОМУ ПРОВАДЖЕННІ З ТІЄЇ ПІДСТАВИ, ЩО ВІН УЖЕ ПРОВОДИВ ЕКСПЕРТИЗУ В ЦЬОМУ Ж ПРОВАДЖЕННІ – ККС ВС[1]

Верховний Суд (Касаційний кримінальний суд)

Реферат. Чи може експерт, який уже проводив дослідження на стадії досудового розслідування, увійти до складу комісії, що виконує нову експертизу в тому самому кримінальному провадженні? Відповідь дав Касаційний кримінальний суд у складі Верховного Суду в постанові від 9 липня 2025 року у справі № 532/2286/22 (провадження № 51-941км25). Суди попередніх інстанцій визнали особу винуватою і засудили за ч. 2 ст. 286 КК України, тобто за порушення правил безпеки дорожнього руху. Захисник у касаційній скарзі доводив недопустимість висновку комісійної судової інженерно-транспортної експертизи, бо експерт раніше проводив інші дослідження в цьому провадженні на стадії досудового розслідування. Верховний Суд залишив рішення без змін і розтлумачив ст. 77 і 79 КПК України. Згідно з ч. 1 ст. 79 КПК спеціаліст, представник персоналу органу пробації, перекладач, експерт і секретар судового засідання відводяться з підстав, передбачених ч. 1 ст. 77 КПК, з тим обмеженням, що їхня попередня участь у цьому самому провадженні в такій процесуальній ролі не може бути підставою для відводу; перелік підстав для відводу експерта вичерпний. Частина 2 ст. 79 КПК забороняє участь спеціаліста й експерта лише тоді, коли вони проводили ревізію, перевірку тощо, матеріали яких використовуються в провадженні, і не містить заборони для експерта повторно брати участь у провадженні, де він уже проводив експертизу. Суд також перевірив процесуальну законність самої експертизи: її призначив апеляційний суд за клопотанням сторони захисту відповідно до ст. 332 КПК, висновок відповідає вимогам ст. 101, 102 КПК, дослідження проведено з дотриманням порядку призначення й проведення експертизи на основі допустимих доказів, а даних про істотне порушення кримінального процесуального закону ні матеріали провадження, ні скарга не містять. Позиція має практичне значення для судово-експертних установ, які формують комісії для нових досліджень, і для сторін, що оскаржують допустимість висновку: сама лише попередня участь експерта не є підставою для його відводу чи визнання висновку недопустимим.

Ключові слова: відвід експерта, ст. 77 КПК України, ст. 79 КПК України, комісійна експертиза, судова інженерно-транспортна експертиза, допустимість висновку експерта, ст. 332 КПК України, Касаційний кримінальний суд.

The Criminal Procedure Code of Ukraine Does Not Prohibit an Expert from Taking Part Again in Criminal Proceedings on the Ground That He Has Already Conducted an Examination in the Same Proceedings: Criminal Cassation Court of the Supreme Court

Verkhovnyi Sud (Kasatsiinyi kryminalnyi sud).

Abstract. Defence lawyers sometimes challenge expert evidence on the ground that the same expert had already worked on the case at the pre-trial stage. The material reports the ruling of the Criminal Cassation Court of the Supreme Court of 9 July 2025 in case No. 532/2286/22 (proceedings No. 51-941km25). The accused had been convicted under Article 286(2) of the Criminal Code of Ukraine for violating road traffic safety rules. In the cassation appeal, defence counsel argued that the opinion of a commission forensic engineering and traffic examination was inadmissible because the expert had

carried out other examinations in the same proceedings during the pre-trial investigation. The Supreme Court upheld the lower courts' decisions and interpreted Articles 77 and 79 of the Criminal Procedure Code. Under Article 79(1), specialists, probation staff, interpreters, experts and court clerks are disqualified on the grounds listed in Article 77(1), and their previous participation in the same proceedings in that capacity cannot serve as a ground for disqualification; the list of grounds is exhaustive. Article 79(2) bars an expert only where he or she conducted an audit, inspection or similar check whose materials are used in the proceedings, and it does not prevent an expert from taking part again after conducting an examination in the same case. The Court also confirmed that the commission examination had been ordered by the court of appeal under Article 332 at the defence's request, that the opinion met the requirements of Articles 101 and 102, and that no substantial procedural violation was shown. The ruling guides forensic institutions forming expert commissions and parties assessing the admissibility of expert opinions: prior involvement alone does not disqualify an expert.

Keywords: disqualification of an expert, Article 77 of the Criminal Procedure Code of Ukraine, Article 79 of the Criminal Procedure Code of Ukraine, commission expert examination, forensic engineering and traffic examination, admissibility of expert opinion, road traffic offence, Supreme Court.

Першоджерело: *Постанова Касаційного кримінального суду у складі Верховного Суду від 09.07.2025 у справі № 532/2286/22 (провадження № 51-941км25).*[2] *Реферат оприлюднено в журналі 14.08.2025.*

References

1. Verkhovnyi Sud (Kasatsiinyi kryminalnyi sud). KPK Ukrainy ne mistyt zaborony dlia eksperta povtorno braty uchast u kryminalnomu provadzhenni z tiiei pidstavy, shcho vin uzhe provodyv ekspertyzu v tsomu zh provadzhenni – KKS VS [The Criminal Procedure Code of Ukraine Does Not Prohibit an Expert from Taking Part Again in Criminal Proceedings on the Ground That He Has Already Conducted an Examination in the Same Proceedings: Criminal Cassation Court of the Supreme Court] : referat. Sudovo-psykholohichna ekspertyza. Zastosuvannia polihrafa i spetsialnykh znan v yurydychnii praktytsi. 2025. Vol. 10, No. 4 (58). URL: https://expertize-journal.org.ua/zovnishni-novyny/16129-kpk-ukrayini-ne-mistit-zaboroni-dlya-eksperta-povtorno-brati-uchast-u-kriminalnomu-provadzhenni-z-tiyeyi-pidstavi-sho-vin-uzhe-provodiv-ekspertizu-v-comu-zh-provadzhenni-kks-vs (onovlena versiia vid 14.08.2025). [in Ukrainian].

2. Postanova Kasatsiinoho kryminalnoho sudu u skladi Verkhovnoho Sudu vid 09.07.2025 u spravi № 532/2286/22 (provadzhennia № 51-941km25) [Ruling of the Criminal Cassation Court Within the Supreme Court of 09.07.2025 in Case No. 532/2286/22 (Proceedings No. 51-941Km25)]. URL: https://reyestr.court.gov.ua/Review/128813125 (data zvernennia: 04.11.2026). [in Ukrainian].

ВИСНОВОК ЕКСПЕРТА ДЛЯ СУДУ НЕ МАЄ ЗАЗДАЛЕГІДЬ ВСТАНОВЛЕНОЇ СИЛИ І ОЦІНЮЄТЬСЯ СУДОМ РАЗОМ З ІНШИМИ ДОКАЗАМИ ЗА ПРАВИЛАМИ, ВСТАНОВЛЕНИМИ СТАТТЕЮ 89 ЦПК УКРАЇНИ[1]

Херсонський апеляційний суд

Реферат. Звіт іноземної лабораторії про ДНК-тестування, поданий без дотримання процесуальних вимог до висновку експерта, не допоміг позивачеві довести батьківство у справі № 766/3263/24, яку переглянув Херсонський апеляційний суд. Громадянин О. просив визнати його батьком малолітньої дитини, що народилася в Республіці Польща: за його поясненнями, з 2022 року він перебуває у фактичних шлюбних відносинах із матір'ю, яка на початку їхнього спільного проживання ще перебувала в шлюбі з відповідачем Б., розірваному Малиновським районним судом м. Одеси в червні 2023 року, і за бажанням матері батьком у свідоцтві про народження записано її колишнього чоловіка. Третьою особою залучено службу у справах дітей. Херсонський міський суд Херсонської області відмовив у позові, оскільки належних і допустимих доказів, які «поза розумним сумнівом» підтверджували б походження дитини від позивача, не подано. Звіт про генетичне тестування на спорідненість, складений у вересні 2024 року експертом із судової генетики ТОВ «test DNK» (м. Катовіце), суд визнав таким, що не відповідає ст. 106 ЦПК України і не містить достовірних даних про належність досліджених зразків позивачеві та дитині. Апеляційний суд спочатку визначив застосовне право: за ст. 28 Договору між Україною і Республікою Польща про правову допомогу та правові відносини у цивільних і кримінальних справах, ратифікованого постановою Верховної Ради від 4 лютого 1994 року № 3941-XII, спір вирішується за законодавством України, бо мати є громадянкою України. Далі колегія нагадала, що за ч. 5 ст. 106 ЦПК України у висновку має бути зазначено, що його підготовлено для подання до суду і що експерт обізнаний про кримінальну відповідальність за завідомо неправдивий висновок, а висновок оцінюється разом з іншими доказами за ст. 89 ЦПК України, і його відхилення мотивується (ст. 110). Поданий переклад звіту з нотаріально засвідченим підписом перекладача не був засвідчений печаткою і не містив таких застережень, а фотокартки не ідентифікували осіб. Рішення залишено без змін. Справа важлива для судових експертів-генетиків і юристів, які використовують результати приватних чи закордонних ДНК-досліджень.

Ключові слова: визнання батьківства, висновок експерта, ДНК-тестування, судова генетика, ст. 106 ЦПК України, оцінка доказів, іноземна лабораторія, правова допомога з Республікою Польща, Херсонський апеляційний суд.

An Expert Opinion Has No Predetermined Force for the Court and Is Assessed Together with Other Evidence Under Article 89 of the Civil Procedure Code of Ukraine

Khersonskyi apeliatsiinyi sud.

Abstract. Private DNA testing is increasingly offered as evidence in paternity cases, which raises the question of when such reports can be treated as expert opinions. The material reports the decision of the Kherson Court of Appeal in case No. 766/3263/24. The claimant sought recognition as the father of a child born in Poland, stating that he had lived with the mother since 2022, that her earlier marriage had been dissolved in June 2023 and that, at her wish, her former husband had been registered as the father. The Kherson City Court dismissed the claim because no proper and admissible

evidence proved the child's origin from the claimant beyond reasonable doubt. A genetic kinship report drawn up in September 2024 by a forensic genetics specialist of the private laboratory test DNK in Katowice did not meet the requirements of Article 106 of the Civil Procedure Code of Ukraine and contained no reliable data that the samples came from the claimant and the child. The court of appeal first found that, under Article 28 of the Treaty between Ukraine and the Republic of Poland on Legal Assistance and Legal Relations in Civil and Criminal Matters, Ukrainian law applied because the mother is a Ukrainian citizen. It then recalled that an expert opinion must state that it was prepared for submission to the court and that the expert is aware of criminal liability for a knowingly false opinion, that it has no predetermined force and that its rejection must be reasoned. The translated report bore no seal and lacked these statements, and the photographs did not identify the persons concerned. The appeal was dismissed. The case is relevant to forensic geneticists and lawyers relying on private or foreign DNA analyses.

Keywords: recognition of paternity, expert opinion, DNA testing, forensic genetics, Article 106 of the Civil Procedure Code of Ukraine, evaluation of evidence, foreign laboratory, legal assistance treaty with Poland, Kherson Court of Appeal.

Першоджерело: *Херсонський апеляційний суд. Висновок експерта для суду не має заздалегідь встановленої сили і оцінюється судом разом з іншими доказами за правилами, встановленими статтею 89 ЦПК України (справа № 766/3263/24). Судова влада України. Реферат оприлюднено в журналі 15.08.2025.*

References

1. Khersonskyi apeliatsiinyi sud. Vysnovok eksperta dlia sudu ne maie zazdalehid vstanovlenoi syly i otsiniuietsia sudom razom z inshymy dokazamy za pravylamy, vstanovlenymy statteiu 89 TSPK Ukrainy [An Expert Opinion Has No Predetermined Force for the Court and Is Assessed Together with Other Evidence Under Article 89 of the Civil Procedure Code of Ukraine] : referat. Sudovo-psykholohichna ekspertyza. Zastosuvannia polihrafa i spetsialnykh znan v yurydychnii praktytsi. 2025. Vol. 10, No. 4 (58). URL: https://expertize-journal.org.ua/zovnishni-novyny/16136-visnovok-eksperta-dlya-sudu-ne-maye-zazdalegid-vstanovlenoyi-sili-i-ocinyuyetsya-sudom-razom-z-inshimi-dokazami-za-pravilami-vstanovlenimi-statteyu-89-cpk-ukrayini (onovlena versiia vid 15.08.2025). [in Ukrainian].

РОЗДІЛ 2. НОВИНИ ЖУРНАЛУ

Міністерство оборони України опублікувало повідомлення про публічне громадське обговорення проєкту професійного стандарту «Поліграфолог». Термін надання зауважень спливає 15 серпня 2025 року.[1]

03.08.2025

Короткий зміст. Міністерство оборони України 16 липня 2025 року оголосило публічне громадське обговорення проєкту професійного стандарту «Поліграфолог», розробленого Науково-методичним центром кадрової політики Міноборони. За п. 11 Порядку, затвердженого постановою КМУ від 31.05.2017 № 373, пропозиції приймаються лише за встановленою формою протягом 30 днів, до 15 серпня 2025 року. Результати обговорення оприлюднять на сайті Міноборони протягом 65 днів. Наведено контакти відповідальної особи, форму зауважень і текст проєкту, тож поліграфологи можуть вплинути на зміст стандарту своєї професії.

Українські поліграфологи щиро вітають: 03 серпня 2025 року виповнилось 78 років життя президенту Міжнародного співтовариства поліграфологів (ISOPE, США) Нейту Дж. Гордону, 58 років з яких присвятив роботі поліграфолога[2]

03.08.2025

Короткий зміст. Редакційна колегія журналу і головний редактор Олег Назаров привітали президента Міжнародного співтовариства поліграфологів (ISOPE, США) Натана Дж. Гордона з 78-річчям (народився 3 серпня 1947 року). Нагадано, що поліграфологом він працює з 1967 року, ISOPE очолює з 2013 року, а з 1982 року керує Академією тренінгу наукових розслідувань (ASIT). Відзначено його українське етнічне походження, підтримку розвитку поліграфа в Україні та диплом, яким 17 вересня 2024 року його нагородило Всеукраїнське координаційне бюро програми «Освіта дорослих в Україні».

В Україні вперше запущено навчання методу допиту (інтерв'ю) підозрюваних, свідків, яке має назву PEACE (планування, встановлення контакту, виклад обставин, завершення, оцінка отриманої інформації)[3]

04.08.2025

Короткий зміст. Повідомлено про перший в Україні сертифікаційний курс методу інтерв'ю PEACE, що триватиме дистанційно з 5 серпня до 5 вересня 2025 року: 15 годин відеоматеріалів, вебінари Родольфо Прадо, онлайн-іспит і міжнародний сертифікат. Серед викладачів Ray Bull, Iris Blandon, Christopher E. Kelly, Stephan Margolis; організатор Андрій Лисенко. Пояснено етапи PEACE (планування, контакт, розповідь, завершення, оцінка), його переваги над обвинувальним допитом і поділ моделей процесуального інтерв'ю на класичні (PEACE, KREATIVE), гібридні (REID, PHASE) та спеціалізовані (NICHD, WISCI).

В Науково-дослідному центрі судової експертизи у сфері інформаційних технологій та інтелектуальної власності Міністерства юстиції України та Дніпропетровському НДІСЕ в 2025 році опубліковані нові логотипи установ[4]

07.08.2025

Короткий зміст. У 2025 році Науково-дослідний центр судової експертизи у сфері інформаційних технологій та інтелектуальної власності Мін'юсту і Дніпропетровський НДІСЕ отримали нові логотипи та нових керівників: НДЦСЕ ІТІВ тимчасово очолив С. А. Тюлєнєв, який раніше керував ННЦ «ІСЕ ім. Засл. проф. М. С. Бокаріуса», а ДНДІСЕ – М. О. Можаєв, колишній керівник НДЦСЕ ІТІВ. Описано символіку обох знаків і новий логотип Мін'юсту без герба України. Наголошено, що накази про затвердження логотипів і пояснення символів, як-от жовтого восьмикутника на емблемі ДНДІСЕ, не оприлюднено.

Київський міжнародний судово-експертний інститут психологічної експертизи і досліджень на поліграфі запропонував пропозиції і зауваження до національного професійного стандарту 2490 "Поліграфолог"[5]

17.08.2025

Короткий зміст. Київський міжнародний судово-експертний інститут психологічної експертизи і досліджень на поліграфі надіслав Науково-методичному центру кадрової політики Міноборони пропозиції до проєкту професійного стандарту 2490 «Поліграфолог». Інститут пропонує закріпити базовий курс не менше 320 академічних годин за 10 тижнів (ASTM E2000-05), підвищення кваліфікації не менше 40 годин раз на два роки замість 30 годин за три роки (ASTM E2064-00) і нову трудову функцію «Наукові дослідження». Згадано статтю О. Акімова та співавторів про інституціоналізацію професії і випадки, коли злочинні угруповання мали власних поліграфологів.

Верховний Суд опублікував огляд судової практики КГС ВС про застосування висновків експерта у спорах щодо прав інтелектуальної власності[6]

29.08.2025

Короткий зміст. Верховний Суд оприлюднив огляд практики Касаційного господарського суду щодо застосування висновків експерта у спорах про права інтелектуальної власності (рішення в ЄДРСР за 2018 рік – червень 2025 року). Ідеться про новизну й неочевидність у патентних спорах, введення споживачів в оману щодо торговельних марок, ступінь копіювання творів. Нагадано, що після Закону від 3 жовтня 2017 року № 2147-VIII експерт, який склав висновок на замовлення учасника справи, має ті самі права й обов'язки, що й призначений судом, і кількість таких висновків помітно зросла.

References

1. Ministerstvo oborony Ukrainy opublikuvalo povidomlennia pro publichne hromadske obhovorennia proiektu profesiinoho standartu "Polihrafoloh". Termin nadannia zauvazhen splyvaie 15 serpnia 2025 roku [The Ministry of Defence of Ukraine Published a Notice of Public Discussion of the Draft Professional Standard "Polygraph Examiner". The Deadline for Comments

Expires on 15 August 2025]. Sudovo-psykholohichna ekspertyza. Zastosuvannia polihrafa i spetsialnykh znan v yurydychnii praktytsi : vebsait. 2025. 3 serp. URL: https://expertize-journal.org.ua/all-news/16037-ministerstvo-oboroni-ukrajini-opublikuvalo-povidomlennya-pro-publichne-gromadske-obgovorennya-proektu-profesijnogo-standartu-poligrafolog (onovlena versiia vid 04.08.2025). [in Ukrainian].

2. Ukrainski polihrafolohy shchyro vitaiut: 03 serpnia 2025 roku vypovnylos 78 rokiv zhyttia prezydentu Mizhnarodnoho spivtovarystva polihrafolohiv (ISOPE, SSHA) Neitu Dzh. Hordonu, 58 rokiv z yakykh prysviatyv roboti polihrafoloha [Ukrainian Polygraph Examiners Sincerely Congratulate: On 3 August 2025, Nate J. Gordon, President of the International Society of Polygraph Examiners (ISOPE, USA), Turned 78, 58 Years of Which He Has Devoted to Work as a Polygraph Examiner]. Sudovo-psykholohichna ekspertyza. Zastosuvannia polihrafa i spetsialnykh znan v yurydychnii praktytsi : vebsait. 2025. 3 serp. URL: https://expertize-journal.org.ua/all-news/16036-ukrajinski-poligrafologi-shchiro-vitayut-03-serpnya-2025-roku-vipovnilos-78-rokiv-zhittya-prezidentu-mizhnarodnogo-spivtovaristva-poligrafologiv-isope-ssha-nejtu-dzh-gordonu-58-rokiv-z-yakikh-prisvyativ-roboti-poligrafologa (onovlena versiia vid 04.08.2025). [in Ukrainian].

3. V Ukraini vpershe zapushcheno navchannia metodu dopytu (interviu) pidozriuvanykh, svidkiv, yake maie nazvu PEACE (planuvannia, vstanovlennia kontaktu, vyklad obstavyn, zavershennia, otsinka otrymanoi informatsii) [Training in the PEACE Method of Interviewing Suspects and Witnesses (Planning and Preparation, Engage and Explain, Account, Closure, Evaluation) Has Been Launched in Ukraine for the First Time]. Sudovo-psykholohichna ekspertyza. Zastosuvannia polihrafa i spetsialnykh znan v yurydychnii praktytsi : vebsait. 2025. 4 serp. URL: https://expertize-journal.org.ua/all-news/16047-v-ukrajini-vpershe-zapushcheno-navchannya-metodu-interv-yu-pidozryuvanikh-svidkiv-yake-mae-nazvu-peace-planuvannya-vstanovlennya-kontaktu-rozpovid-zavershennya-otsinka-otrimanoji-informatsiji (onovlena versiia vid 04.08.2025). [in Ukrainian].

4. V Naukovo-doslidnomu tsentri sudovoi ekspertyzy u sferi informatsiinykh tekhnolohii ta intelektualnoi vlasnosti Ministerstva yustytsii Ukrainy ta Dnipropetrovskomu NDISE v 2025 rotsi opublikovani novi lohotypy ustanov [In 2025, the Research Centre of Forensic Examination in the Field of Information Technologies and Intellectual Property of the Ministry of Justice of Ukraine and the Dnipropetrovsk Research Institute of Forensic Examinations Published New Institutional Logos]. Sudovo-psykholohichna ekspertyza. Zastosuvannia polihrafa i spetsialnykh znan v yurydychnii praktytsi : vebsait. 2025. 7 serp. URL: https://expertize-journal.org.ua/all-news/16086-v-naukovo-doslidnomu-tsentri-sudovoji-ekspertizi-u-sferi-informatsijnikh-tekhnologij-ta-intelektualnoji-vlasnosti-ministerstva-yustitsiji-ukrajini-ta-dnipropetrovskomu-ndise-rozrobleni-logotipi-ustanov (onovlena versiia vid 11.08.2025). [in Ukrainian].

5. Kyivskii mizhnarodnyi sudovo-ekspertnyi instytut psykholohichnoi ekspertyzy i doslidzhen na polihrafi zaproponuvav propozytsii i zauvazhennia do natsionalnoho profesiinoho standartu 2490 "Polihrafoloh" [Kiev International Forensic Expert Institute of Psychological Expertise and Researchs on Polygraph, LLC Submitted Proposals and Comments on the National Professional Standard 2490 "Polygraph Examiner"]. Sudovo-psykholohichna ekspertyza. Zastosuvannia polihrafa i spetsialnykh znan v yurydychnii praktytsi : vebsait. 2025. 17 serp. URL: https://expertize-journal.org.ua/all-news/16138-kijivskij-mizhnarodnij-sudovo-ekspertnij-institut-psikhologichnoji-ekspertizi-i-doslidzhen-na-poligrafi-zaproponuvav-propozitsiji-i-zauvazhennya-do-natsionalnogo-standartu-poligrafolog (onovlena versiia vid 18.08.2025). [in Ukrainian].

6. Verkhovnyi Sud opublikuvav ohliad sudovoi praktyky KHS VS pro zastosuvannia vysnovkiv eksperta u sporakh shchodo prav intelektualnoi vlasnosti [The Supreme Court Published a Review of the Case Law of the Commercial Cassation Court on the Application of Expert Opin-

ions in Intellectual Property Disputes]. Sudovo-psykholohichna ekspertyza. Zastosuvannia polihrafa i spetsialnykh znan v yurydychnii praktytsi : vebsait. 2025. 29 serp. URL: https://expertize-journal.org.ua/all-news/16236-verhovnij-sud-opublikuvav-oglyad-sudovoyi-praktiki-kgs-vs-pro-zastosuvannya-visnovkiv-eksperta-u-sporah-shodo-prav-intelektualnoyi-vlasnosti (onovlena versiia vid 29.08.2025). [in Ukrainian].

РОЗДІЛ 3. НОВИНИ ІНЖЕНЕРНОЇ ПСИХОЛОГІЇ ТА ПСИХОТЕХНІКИ

ІНСТРУМЕНТИ ПСИХОЛОГА

Картки техніки тематичного інтерв'ю Моргана (MITT)

Техніка тематичного інтерв'ю Моргана (Morgan Interview Theme Technique, MITT) — проєктивний інструмент для бесіди з підозрюваними, де головну роль відіграють малюнкові картки.

Техніку розробив американський науковець Реймонд Морган 1986 року; її прототип — тематичний апперцептивний тест (ТАТ). Обстежуваному пропонують вигадати історії до п'яти малюнків: що передувало зображеній сцені, що відбувається зараз і чим усе закінчиться. Вигадуючи історію, людина спирається на власний досвід: приблизно 30 % розповіді пов'язано з її власним минулим [1].

Картки й посібник техніки MITT [1]

MITT застосовують поліграфологи під час передтестової бесіди, судові експерти-психологи, слідчі й детективи; бесіду рекомендують проводити після заповнення анкети з біографічними даними. Процедура триває кілька хвилин і, як правило, зменшує тривожність невинуватих та посилює її в тих, хто бреше. На неправду вказують небажання говорити про відповідну проблему, песимістичні історії, нездатність придумати закінчення й нелогічний виклад [1].

Стандартний набір містить 42 оригінальні чорно-білі картки на спеціальному папері та посібник англійською мовою; замовляють його в автора й адміністратора MITT у

США Нейта Гордона. Українським фахівцям техніку представили на щорічному онлайн-семінарі Міжнародного співтовариства поліграфологів 27–28 червня та 10 липня 2025 року; триває переклад посібника українською [1].

References

1. Tekhnika tematychnoho interviu Morhana / Morgan Interview Theme Technique (MITT). Pryiom zaiavok dlia prydbannia oryhinaliv kartok MITT ta posibnyka z vykorystannia kartok MITT v SSHA u avtora tekhniky MITT doktora Reimonda K. Morhana. Sudovo-psykholohichna ekspertyza. Zastosuvannia polihrafa i spetsialnykh znan v yurydychnii praktytsi : vebsait. 2025. 26 serp. URL: https://expertize-journal.org.ua/ustatkuvannya-dlya-psikhologa/16214-tekhnika-tematichnogo-interv-yu-morgana-morgan-interview-theme-technique-mitt (onovlena versiia vid 26.08.2025). [in Ukrainian].

ЧИТАЧІ ТАКОЖ ШУКАЮТЬ

В ІНТЕРНЕТІ

Пошукові запити зі словом «експертиза», які найчастіше вводили користувачі Google в Україні у липні–серпні 2025 р. — у період виходу цього номера[25]:

№	Запит	Індекс
1	судова експертиза	100
2	судово медична експертиза	45
3	почеркознавча експертиза	39
4	товарознавча експертиза	30
5	трасологічна експертиза	14

Індекс популярності Google Trends: 100 — найчастіший запит періоду, решта — у відсотках від нього. Абсолютної кількості пошуків Google не оприлюднює. Найшвидше зростали запити: «трасологічна експертиза» (+60 %), «почеркознавча експертиза» (+50 %), «товарознавча експертиза» (+50 %).

У ЖУРНАЛІ

Матеріали цього номера, які читачі відкривали найчастіше, — кількість переглядів їхніх сторінок на сайті журналу станом на 06.11.2026:

№	Матеріал	Переглядів
1	В Україні вперше запущено навчання методу допиту (інтерв'ю) підозрюваних, свідків, яке має назву PEACE (планування, встановлення контакту, виклад обставин, завершення, оцінка отриманої інформації)	1 931
2	Київській міжнародний судово-експертний інститут психологічної експертизи і досліджень на поліграфі запропонував пропозиції і зауваження до національного професійного стандарту 2490 "Поліграфолог"	1 791
3	Реєстр фахівців асистентів у сфері судового процесу	1 253
4	*Деркач В. В.* Конституційно-правове забезпечення розвитку медіації в Україні	1 203
5	Українські поліграфологи щиро вітають: 03 серпня 2025 року виповнилось 78 років життя президенту Міжнародного співтовариства поліграфологів (ISOPE, США) Нейту Дж. Гордону, 58 років з яких присвятив роботі поліграфолога	1 146

Лічильник сайту журналу рахує всі відкриття сторінки матеріалу від дня її оприлюднення. Перегляди саме за період виходу номера журнал фіксує з листопада 2026 р.

Станьте автором журналу. Редакція приймає статті науковців, судових експертів, адвокатів, психологів і здобувачів наукових ступенів з юридичної психології, судово-пси-

хологічної експертизи, застосування поліграфа та спеціальних знань у юридичній практиці. Публікація безкоштовна, статтям редакція присвоює DOI, а читають їх ті, хто щодня працює в судах. Приєднуйтеся до спільноти судових експертів і дослідників: вимоги до статей і тез див. у розділі «Вимоги до оформлення»[26].

Потрібен судовий експерт? Якщо у справі, яку розглядає суд, виникли питання, що потребують спеціальних знань у галузі психології, зокрема щодо моральних страждань, психологічного стану учасника процесу, інтересів дитини чи психофізіологічного дослідження із застосуванням поліграфа, зверніться до редакції. Допоможемо визначитися з видом експертизи, сформулювати питання експертові й знайти фахівця з належною кваліфікацією. Запит — через форму «Консультація» на сайті журналу[27] або за телефоном +38 (093) 476-72-60.

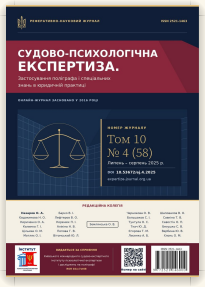

Як цитувати номер

Судово-психологічна експертиза. Застосування поліграфа і спеціальних знань в юридичній практиці : реферативно-науковий online журнал. 2025. Т. 10, № 4 (58). 37 с. DOI: https://doi.org/10.53672/ej.4.2025. URL: https://expertize-journal.org.ua/nomera/19789-2025-4-63.

References

1. Pro metu stvorennia Internet-vydannia [On the Purpose of Creating the Online Publication]. Sudovo-psykholohichna ekspertyza. Zastosuvannia polihrafa i spetsialnykh znan v yurydychnii praktytsi : vebsait. URL: https://expertize-journal.org.ua/o-celyah (onovlena versiia vid 29.06.2022). [in Ukrainian].

2. Kyivskyi mizhnarodnyi sudovo-ekspertnyi instytut psykholohichnoi ekspertyzy i doslidzhen na polihrafi [Kiev International Forensic Expert Institute of Psychological Expertise and Researchs on Polygraph, LLC] : zapys u reiestri naukovykh orhanizatsii Research Organization Registry (ROR). URL: https://ror.org/02xc7et08 (data zvernennia: 04.11.2026). [in Ukrainian].

3. Vytiah z Yedynoho derzhavnoho reiestru veteraniv viiny vid 31.10.2026 № 31102026-00003569 [Extract from the Unified State Register of War Veterans of 31.10.2026 No. 31102026-00003569] : vidomosti pro subiekta veteranskoho pidpryiemnytstva (Nazarov Oleh Anatoliiovych) / Ministerstvo u spravakh veteraniv Ukrainy. Opryliudneno na storintsi "Pro naukovo-referatyvne vydannia" saitu zhurnalu. URL: https://expertize-journal.org.ua/o-nauchnom-izdanii (onovlena versiia vid 08.11.2026). [in Ukrainian].

4. Redaktsiina kolehiia [Editorial Board]. Sudovo-psykholohichna ekspertyza. Zastosuvannia polihrafa i spetsialnykh znan v yurydychnii praktytsi : vebsait. URL: https://expertize-journal.org.ua/redaktsijna-kolegiya (onovlena versiia vid 09.11.2026). [in Ukrainian].

5. Sudovo-psykholohichna ekspertyza. Zastosuvannia polihrafa i spetsialnykh znan v yurydychnii praktytsi [Forensic Psychological Examination. Application of Polygraph and Special Knowledge in Legal Practice]. 2025. Vol. 10, No. 4 (58). DOI: https://doi.org/10.53672/ej.4.2025. [in Ukrainian].

6. DSTU 3017:2015. Informatsiia ta dokumentatsiia. Vydannia. Osnovni vydy. Terminy ta vyznachennia poniat [Information and Documentation. Publications. Main Types. Terms and

Definitions]. [Chynnyi vid 2016-07-01]. Vyd. ofits. Pp. 4.14.2.2, 4.14.2.7. Referaty prats, opryliudnenykh ranishe, podano iz zaznachenniam imeni avtora ta dzherela zapozychennia vidpovidno do p. 1 ch. 2 st. 22 Zakonu Ukrainy "Pro avtorske pravo i sumizhni prava" vid 01.12.2022 № 2811-IX; akty orhaniv derzhavnoi vlady ta ofitsiini dokumenty sudovoho kharakteru ne okhoroniaiutsia avtorskym pravom (p. 3 ch. 1 st. 8 tsoho Zakonu). URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2811-20 (data zvernennia: 04.11.2026). [in Ukrainian].

7. The Polygraph and Lie Detection (2003), Appendix E: Historical Notes on the Modern Polygraph. National Academies Press. URL: https://www.nationalacademies.org/read/10420/chapter/16 (data zvernennia: 04.11.2026).

8. HRMMU, pres-reliz "Civilian Casualties Remain Alarmingly High as Short and Long-Range Weapons Devastate Lives Across Ukraine, UN Human Rights Monitors Say" (10.09.2025) do onovlennia "Protection of Civilians in Armed Conflict — August 2025". URL: https://ukraine.ohchr.org/en/Civilian-Casualties-Remain-Alarmingly-High-as-Short-and-Long-Range-Weapons-Devastate-Lives-Across-Ukraine-UN-Human-Rights-Monitors-Say (data zvernennia: 04.11.2026).

9. Ponad 170 tysiach voiennykh zlochyniv: Ofis Heneralnoho prokurora okreslyv masshtaby zlochyniv rf na zustrichi z mizhnarodnymy partneramy [Over 170,000 War Crimes: The Office of the Prosecutor General Outlined the Scale of Russian Crimes at a Meeting with International Partners]. Ofis Heneralnoho prokurora : ofitsiinyi vebsait. 2025. 1 serp. URL: https://gp.gov.ua/ua/posts/ponad-170-tisyac-vojennix-zlociniv-ofis-generalnogo-prokurora-okresliv-masstabi-zlociniv-rf-na-zustrici-z-miznarodnimi-partnerami (data zvernennia: 08.11.2026). [in Ukrainian].

10. Updated Ukraine Recovery and Reconstruction Needs Assessment Released. World Bank : press release. 2025. 25 Feb. URL: https://www.worldbank.org/en/news/press-release/2025/02/25/updated-ukraine-recovery-and-reconstruction-needs-assessment-released (data zvernennia: 08.11.2026).

11. Pro zatverdzhennia Poriadku nadannia kompensatsii ... z vykorystanniam elektronnoi publichnoi posluhy "yeVidnovlennia" : postanova Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 21.04.2023 № 381 (iz zminamy) [On Approval of the Procedure for Providing Compensation ... Using the eVidnovlennia E-Service : Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine of 21 April 2023 No. 381 (as amended)]. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/381-2023-%D0%BF (data zvernennia: 08.11.2026). [in Ukrainian].

12. Serhii Nuzhnenko / KMDA. Stantsiia Kyivskoho metropolitenu, shcho pratsiuie yak ukryttia pid chas povitrianoi tryvohy, 28 lypnia 2025 r [A Kyiv Metro Station Serving as a Shelter During an Air Raid Alert, 28 July 2025] : fotohrafiia (litsenziia CC BY 4.0). Wikimedia Commons. URL: https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Kyiv_Metro_during_air_alert,_2025-07-28_(01).jpg (data zvernennia: 04.11.2026). [in Ukrainian].

13. DSNS Ukrainy. Kharkivska oblasna tuberkulozna likarnia № 3 pislia rosiiskoho udaru aviabomboiu 25 lypnia 2025 r [Kharkiv Regional Tuberculosis Hospital No. 3 After a Russian Aerial Bomb Strike on 25 July 2025] : fotohrafiia (litsenziia CC BY 4.0). Wikimedia Commons. URL: https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Kharkiv_Regional_Tuberculosis_Hospital_No._3_after_Russian_attack,_2025-07-25_(08).jpg (data zvernennia: 09.11.2026). [in Ukrainian].

14. Chotyry roky pravosuddia v umovakh viiny — chernihivska suddia Liubov Kharechko bula rozstriliana rosiiskymy viiskovymy [Four Years of Justice in Wartime: Chernihiv Judge Liubov Kharechko Was Shot Dead by Russian Soldiers]. Rada suddiv Ukrainy : ofitsiinyi vebsait. 2026. 24 liut. URL: https://rsu.gov.ua/ua/news/cotiri-roki-pravosudda-v-umovah-vijni-cernigivska-

sudda-lubov-harecko-bula-rozstrilana-rosijskimi-vijskovimi (data zvernennia: 05.11.2026). [in Ukrainian].

15. Vytiah z protokolu zahalnykh zboriv suddiv Chernihivskoho apeliatsiinoho sudu vid 08 zhovtnia 2018 roku [Extract from the Minutes of the General Meeting of Judges of the Chernihiv Court of Appeal of 8 October 2018]. Chernihivskyi apeliatsiinyi sud : ofitsiinyi vebsait. URL: https://cna.court.gov.ua/sud4823/inshe/1/protokol08 (data zvernennia: 06.11.2026). [in Ukrainian].

16. Obrano zastupnyka holovy sudu ta sekretariv sudovykh palat [Deputy Chief Judge and Secretaries of the Judicial Chambers Elected]. Chernihivskyi apeliatsiinyi sud : ofitsiinyi vebsait. 2021. 7 zhovt. URL: https://cna.court.gov.ua/sud4823/pres-centr/general/1191100/ (data zvernennia: 06.11.2026). [in Ukrainian].

17. U Chernihivskomu AS zminyvsia holova [The Chief Judge of the Chernihiv Court of Appeal Has Changed]. Zakon i Biznes. 2024. 25 zhovt. URL: https://zib.com.ua/ua/163820.html (data zvernennia: 06.11.2026). [in Ukrainian].

18. Uzahalnennia sudovoi praktyky [Generalisation of Case Law] / sekretar sudovoi palaty u tsyvilnykh spravakh L. K. Kharechko. Apeliatsiinyi sud Chernihivskoi oblasti : ofitsiinyi vebsait. 2018. 3 trav. URL: https://cna.court.gov.ua/sud2590/5864/477027/ (data zvernennia: 06.11.2026). [in Ukrainian].

19. Suddiu z Chernihova vbyly pry sprobi evakuatsii [Judge from Chernihiv Killed While Trying to Evacuate]. Sudovyi reporter : vebsait. 2022. 4 berez. URL: https://sudreporter.org/suddyu-z-chernigova-vbyly-pry-sprobi-evakuacziyi/ (data zvernennia: 05.11.2026). [in Ukrainian].

20. Kharechko L. K. Moi virshi — tse kryk dushi [My Poems Are the Cry of the Soul] : zbirnyk poezii / Liubov Kharechko. Chernihiv : [s. n.], 2026. 56 s. : il., fot. DOI: https://doi.org/10.53672/ej.6.2026.01. URL: https://expertize-journal.org.ua/books/19828-kharechko-moi-virshi-tse-kryk-dushi (onovlena versiia vid 06.11.2026). [in Ukrainian].

21. Spivchuttia [Condolences] : [u zviazku iz zahybelliu suddi Krasnohradskoho raionnoho sudu Kharkivskoi oblasti D. S. Konstantynova]. Sudova vlada Ukrainy : ofitsiinyi vebportal. 2022. 30 zhovt. URL: https://court.gov.ua/archive/1339620/ (data zvernennia: 05.11.2026). [in Ukrainian].

22. Zakhyshchaiuchy Ukrainu, zahynuv holova Veselivskoho raionnoho sudu Zaporizkoi oblasti Anatolii Nahornyi [Anatolii Nahornyi, Head of the Vesele District Court of Zaporizhzhia Region, Killed Defending Ukraine]. Rada suddiv Ukrainy : ofitsiinyi vebsait. 2023. 26 lystop. URL: https://rsu.gov.ua/ua/news/zahisauci-ukrainu-zaginuv-golova-veselivskogo-rajonnogo-sudu-zaporizkoi-oblasti-anatolij-nagornij (data zvernennia: 05.11.2026). [in Ukrainian].

23. Vyshcha rada pravosuddia vyslovliuie shchyre spivchuttia z pryvodu smerti suddi Verkhovnoho Sudu Leonida Loboika [The High Council of Justice Expresses Sincere Condolences on the Death of Supreme Court Judge Leonid Loboiko]. Vyshcha rada pravosuddia : ofitsiinyi vebsait. 2024. 28 veres. URL: https://hcj.gov.ua/news/vyshcha-rada-pravosuddya-vyslovlyuye-shchyre-spivchuttya-z-pryvodu-smerti-suddi-verhovnogo-sudu (data zvernennia: 05.11.2026). [in Ukrainian].

24. Holova RSU — pro robotu sudiv pid chas viiny, konkurs do VKKS, spravy shchodo voiennykh zlochyniv ta suddiv na fronti [Head of the Council of Judges of Ukraine on the Work of Courts in Wartime, the Competition to the HQCJ, War Crimes Cases and Judges at the Front]. Sudova vlada Ukrainy : ofitsiinyi vebportal. 2023. 8 trav. URL: https://court.gov.ua/press/news/1419134 (data zvernennia: 05.11.2026). [in Ukrainian].

25. Google Trends : poshukovyi termin «ekspertyza», Ukraina, 01.07.2025–31.08.2025 [Google Trends: Search Term “ekspertyza”, Ukraine, 01.07.2025–31.08.2025]. URL: https://

trends.google.com/trends/explore?date=2025-07-01%202025-08-31&geo=UA&q=%D0%B5%D0%BA%D1%81%D0%BF%D0%B5%D1%80%D1%82%D0%B8%D0%B7%D0%B0&hl=uk (data zvernennia: 06.11.2026). [in Ukrainian].

26. Vymohy do oformlennia statei i tez [Requirements for Articles and Abstracts]. Sudovo-psykholohichna ekspertyza. Zastosuvannia polihrafa i spetsialnykh znan v yurydychnii praktytsi : vebsait. URL: https://expertize-journal.org.ua/vimogi-do-oformlennya (onovlena versiia vid 08.11.2026). [in Ukrainian].

27. Konsultatsiia: zapyt na provedennia sudovoi psykholohichnoi ekspertyzy, doslidzhennia [Consultation: Request for a Forensic Psychological Examination or Study]. Sudovo-psykholohichna ekspertyza. Zastosuvannia polihrafa i spetsialnykh znan v yurydychnii praktytsi : vebsait. URL: https://expertize-journal.org.ua/konsultacia (onovlena versiia vid 28.10.2023). [in Ukrainian].

Відомості про журнал

ЗАГАЛЬНІ ВІДОМОСТІ

Назва: реферативно-науковий журнал «Судово-психологічна експертиза. Застосування поліграфа і спеціальних знань в юридичній практиці» (Forensic Psychological Examination. Application of Polygraph and Special Knowledge in Legal Practice). Електронне (online) видання.

Ідентифікатори: ISSN 2521-1463 (Online); штриховий код EAN-13 для періодичних видань 9772521146000; державний український ідентифікатор медіа R40-05509 (рішення Національної ради України з питань телебачення і радіомовлення від 26.09.2024 № 2785); префікс DOI 10.53672 (Crossref).

Засновник і видавець: кандидат психологічних наук, доцент, ветеран війни — учасник бойових дій, суб'єкт ветеранського підприємництва Назаров Олег Анатолійович. Свідоцтво про внесення до Державного реєстру видавців, виготовлювачів і розповсюджувачів видавничої продукції серія ДК № 8355 від 09.06.2025.

Видається за сприяння ТОВ «Київський міжнародний судово-експертний інститут психологічної експертизи і досліджень на поліграфі»; міжнародний ідентифікатор наукової організації ROR 02xc7et08.

Галузь: юридичні, психологічні науки. Періодичність: 1 раз на два місяці. Мови видання: українська, англійська.

Увага! Електронне видання не внесено до затвердженого Міністерством освіти і науки України переліку наукових фахових видань України.

ІСТОРІЯ ВИДАННЯ

Журнал засновано у травні 2016 р. кандидатом психологічних наук, доцентом, експертом-поліграфологом, правознавцем О. А. Назаровим на базі інформаційно-правового вебсайту з метою популяризації можливостей судово-психологічної експертизи, застосування поліграфа та інших спеціальних знань у юридичній практиці. Редакційну колегію сформовано у квітні 2017 р. під час ISSN-реєстрації видання.

БАЗИ ДАНИХ, РЕЄСТРИ ТА БІБЛІОТЕКИ

Реєстр суб'єктів у сфері медіа; Google Scholar; ISSN International Centre — ISSN Portal; Crossref; Scilit (MDPI); Відкритий український індекс цитувань (OUCI, ДНТБ України); ICI World of Journals (Index Copernicus, паспорт журналу); Реєстр наукових видань України (УкрІНТЕІ); Polska Bibliografia Naukowa (PBN). Інші каталоги: ResearchBib.

ПОЛІТИКА ВІДКРИТОГО ДОСТУПУ

Видання практикує політику негайного відкритого доступу до опублікованого змісту, підтримуючи принципи вільного поширення наукової інформації та глобального обміну знаннями задля загального суспільного прогресу.

КОНТАКТНА ІНФОРМАЦІЯ

Поштова адреса: 01001, м. Київ-1, вул. Хрещатик, 22, абонентська скринька В-62. Засновник — видавець: тел. +38 (093) 476-72-60; e-mail: nazarovua@ukr.net. Заступники головного редактора: д-р психол. наук, професор Євдокимова Наталя Олексіївна (yevdokymova@ukr.net); д-р юрид. наук, професор Кириченко Олександр Анатолійович (alankir23@ukr.net). Сайт: expertize-journal.org.ua; e-mail редакції: info@expertize-journal.org.ua.

ЕЛЕКТРОННЕ НАУКОВЕ ВИДАННЯ

Судово-психологічна експертиза. Застосування поліграфа і спеціальних знань в юридичній практиці

2025. Том 10, № 4 (58)
липень–серпень 2025 року

Реферативно-науковий online журнал

Засновник, видавець, відповідальний за випуск — Назаров О. А.

Видається за сприяння Київського міжнародного судово-експертного інституту психологічної експертизи і досліджень на поліграфі (ROR 02xc7et08).

Формат А4 (210×297 мм). Гарнітура Source Serif 4. Обсяг 37 с.

DOI 10.53672/ej.4.2025. Ідентифікатор медіа R40-05509. ISSN 2521-1463 (Online).

Видавник Назаров О. А. Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи до Державного реєстру видавців, виготовлювачів і розповсюджувачів видавничої продукції серія ДК № 8355 від 09.06.2025.

01001, м. Київ-1, вул. Хрещатик, 22, а/с В-62. Тел. +38 (093) 476-72-60. E-mail: nazarovua@ukr.net

expertize-journal.org.ua